

MEHMED ALİ HİLMİ DEDEBABA
DİVÂNI

REVAK

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

© Revak Kitabevi, 2012
Tüm hakları Revak Kitabevi'ne aittir.

Revak Kitabevi: 8
Bektaşılık Serisi: 1

Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Dîvânı

Mehmed Ali Hilmi Dede Baba

Yayına Hazırlayan: Gülbeyaz Karakuş

ISBN: 978-605-62635-7-6
Sertifika No: 23108
1. Baskı: Nisan, 2012

Kapak Tasarımı: Togay Kazım Ataç
Sayfa Düzeni: Mustafa Yiğit

Baskı & Cilt: Step Ajans Matbaacılık Ltd. Şti.
Göztepe Mah. Bosna Cd. No:11 Mahmutbey-Bağcılar, İstanbul
Tel: 0212 446 88 46 E-mail: stepajans@stepajans.com
Matbaa Sertifika No: 12266

Besmele: "Bismillâhirrahmânirrahîm"
Seri Levhası: "Yâ Hazret-i Pîr Hacı Bektâş-ı Velî kuddise sırruhu'l-âlî"

<http://www.revakitabevi.com>
Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mahallesi
Tepsi Fırın Sokak. Şifa Apt. 12/3
Üsküdar, İstanbul
Tel: 0216 342 47 97 Fax: 0216 342 95 92
E-mail: info@revakitabevi.com

MEHMED ALİ HİLMİ DEDEBABA
DÎVÂNİ

Mehmed Ali Hilmi Dedebara

Yayına Hazırlayan
Glbeyaz Karakuş

Revak Kitabevi
İstanbul, 2012

İÇİNDEKİLER

Takriz	i
Dîvân	1
İfâde.....	3
Bâbu'l-Elif.....	7
Bâbu'l-Bâ.....	50
Bâbu't-Tâ.....	56
Bâbu's-Sâ.....	63
Bâbu'l-Cîm.....	64
Bâbu'l-Hâ.....	67
Bâbu'd-Dâl.....	69
Bâbu'r-Râ.....	72
Bâbu'z-Zâ.....	139
Bâbu's-Sîn.....	167
Bâbu'ş-Şîn.....	170
Bâbu'd-Dâd.....	176
Bâbu't-Tâ.....	178
Bâbu'l-Ayn.....	179
Bâbu'l-Ğayn.....	181
Bâbu'l-Fâ.....	183
Bâbu'l-Kâf.....	185
Bâbu'l-Lâm.....	209
Bâbu'l-Mîm.....	221
Bâbu'n-Nûn.....	249
Bâbu'l-Vav.....	277
Bâbu'l-Hâ.....	281
Bâbu'l-Yâ.....	330
Kasîde der na't-ı Rasûl aleyhi's-selâm.....	391

Der nasîhat-i Mürşid-i A‘zam.....	397
Mersiye-i ciger-sûz-i Hazret-i İmâm Hüseyin.....	401
Dede merhumun en son söylediđi mersiyelerden.....	407
Kıtalardan.....	410
Müfredler.....	413
Tarihler.....	425

Ekler:

1. Fihrist.....	466
2. Lügatçe.....	478
3. Hazret-i Pîr Hacı Bektaş Velî'nin postuna oturmuş dedebabalar.....	522
4. Fotoğraflar	
a. Mehmed Ali Hilmi Dedebaba.....	524
b. Mehmed Ali Hilmi Dedebaba (28 yaşında).....	526
c. Filibeli Mustaba Yesârî Baba.....	528
d. Filibeli Ahmed Mehdî Baba.....	530

TAKRİZ

*Hamdülillâh devrim itmâm eyleyüp devrânededen
Pîr'im ihsân etdi doğdum Hilmî dört kez ânededen*

19. yüzyılın tanınmış Bektaşîlerinden olan Mehmed Ali Hilmi Dedebaba 1842 yılında İstanbul'da doğmuştur. Dedebaba'nın annesi Emine Şerife Bacı, babası ise Güngörmez Camii imamı Nûri Efendi'dir. Kaynaklara göre Nûri Efendi 1858 tarihinde, Hilmi Dedebaba henüz on altı yaşında iken vefat etmiştir. Dedebaba'nın annesi Emine Şerife Bacı ise, eşinden yaklaşık kırk yıl sonra, 1890 yılında irtihâl eylemiştir. Nuri Efendi¹ ve zevceleri Emine Şerife Bacı, Merdivenköy Şahkulu Sultan Dergâhı postnişîni Hacı Hasan Baba'ya ikrâr vermişlerdir. Babası Nûri Efendi'nin vefatı ile birlikte bir müddet Güngörmez Camii ve ayrıca İshak Paşa Camii imamlığını yapan Dedebaba, Kur'ân-ı Kerîm hıfzından dolayı Hafız Mehmed Ali olarak da tanınmıştır. İlk Bektaşî terbiyesini babasından alan Dedebaba henüz on beş yaşında iken Aşçı Ali Baba rehberliğinde ebeveyni gibi Hacı Hasan Baba'ya ikrâr vermiştir.²

Hacı Hasan Baba'nın 1857 yılında vefatı³ ile posta oturan Aşçı Ali Baba da 1864 yılında irtihâl eyleyince,⁴ henüz yirmi iki yaşında olan Mehmed Ali Hilmi Baba Şahkulu Sultan Dergâhı postuna oturur. Aynı yıl içerisinde Hacı Bektaş Dergâhı'na (Pîrevi) gider ve oranın postnişîni

¹ Nûri Efendi, aynı zamandan bir Bektaşî Babası da olan Olukbayır (Çırçır) Nakşibendî Tekyesi şeyhi Seyyid Mustafa Baba Efendi'den (v. 1864) Nakşibendî hilâfeti almıştır.

² Müfid Yüksel, *Bektaşilik ve Mehmed Ali Hilmi Dedebaba* (İstanbul: Bakış Yayınları, 2002), 13-18.

³ Hacı Hasan Dedebaba'nın kabri şerîfleri Şahkulu Sultan Dergâhı haziresindedir.

⁴ Aşçı Ali Baba'nın kabri şerîfleri de Şahkulu Sultan Dergâhı haziresindedir.

olan Yanbolulu Ali Turabî Dedebaba'dan⁵ türbedar Hacı Mehmed Tahir Baba rehberliğinde mücerredlik erkânına dahil olarak mengûş takar. Pîrevi'nden mücerred olarak Merdivenköy Dergâhı'na geri dönen Hilmi Dedebaba 1869 yılında tekrar Hacı Bektaş Dergâhı'na giderek, Yanbolulu Ali Turabî Dedebaba'nın vefatı ile posta oturan Selanikli Hacı Hasan Dedebaba'dan⁶ babalık icâzeti ve kısa bir süre sonra da hilafet alarak Türbedar Mehmed Yesârî Baba⁷ rehberliğinde *Halîfebaba* olur.

Hacı Bektaş Velî Dergâhı'nda, Hacı Hasan Dedebaba'nın Medine-i Münevver'e ye sürgün gönderilmesi ile İşkodralı Perişan Hafız Ali Baba⁸ vekâleten Dergâh'ın *dedebabalık* postuna oturur. Perişan Ali Dedebaba'nın vekâleti sona erince *dedebabalık* postuna asâleten Hilmi Dedebaba tayin olunur ve tarihe yirmi sekiz yaşında *dedebaba* olan ilk Bektaşî olarak geçer. Üç yıl boyunca⁹ Pîrevi'nde *dedebabalık* postunda oturan Hilmi Dedebaba¹⁰, Sultan II. Abdülhamid'in niyazı ve kendisine gelen manevî işâret üzerine Şahkulu Sultan Dergâhı'na geri dönmüş ve vefat ettiği 12 Ocak 1908 tarihine kadar Merdivenköy Dergâhı'nda postnişîn olarak kalmıştır.

⁵ 1868 yılında vefat eden ve kabri Hacı Bektaş Dergâhı avlusunda bulunan Yanbolulu Ali Turabî Baba hakkında geniş bilgi için bkz. Saadeddin Nüzhet Ergün, *On Dokuzuncu Asırdan Beri Bektaşî-Kızılbaş-Alevî Şairleri ve Nefesleri* (İstanbul: Maarif Kütüphanesi, 1956).

⁶ 1872 yılında Şeyhülislâm'ın emri ile posttan uzaklaştırılarak Medine-i Münevver'e ye sürgün olan ve orada 1873 yılında vefat eden Hacı Hasan Dedebaba hakkında geniş bilgi için bkz. Yüksel, 21-26.

⁷ Mehmed Yesârî Baba 1804 Batum doğumludur. Bir dönem Hacı Bektaş Dergâhı'nın Kilerevi babalığını ve türbedârlığını yapar. Sonrasında Sinop'ta bir Bektaşî tekkesinin babalığını üstlenen Yesârî Baba 1880 yılında vefat eder. Ergün, 133-134.

⁸ Perişan Hafız Ali Baba 1884 yılında Balım Evi'nde vefat ederek, Hacı Bektaş Dergâhı'nın *Hazret Avlusunda* defnedilmiştir. Yüksel, s.34.

⁹ Bu üç yıl boyunca Şahkulu Sultan Dergâhı postuna vekâleten Filibeli Mustafa Yesârî Baba'yı bırakmıştır.

¹⁰ Hilmi Dedebaba'dan evvel bütün dedebabalar Pîrevi'nde oturmuş olmalarına rağmen bunun ilk istisnası Hilmi Dedebaba olmuştur.

Elinde çıkan egzemanın ilerlemesi ve şeker hastalığının artması ile geçirdiği ameliyat sonrasında kuvvetten düşen Hilmi Dedebaba, üç gün sonra Pazartesi günü, sabah namazı vaktinde dâr-ı bekâya irtihâl eylemiştir. Vefatından sonra Dergâh'ın Azbî Baba Meydanı'na sırlanan Hilmi Dedebaba yaklaşık yedi yıl sonra, bizzat kendisinin inşa ettirdiği Gözcü Baba sofasında Sancakdar Baba'nın yanına, yine kendisinin yaptırdığı kabr-i şerîfe nakledilmiştir. Mübarek bedenlerinin nakli sırasında cism-i şerîflerinin taptaze durduğu, başındaki tâcın ve bütün cihazlarının üzerinde olduğu, yalnızca kulağındaki mengûşun düştüğü rivayet edilmektedir.¹¹

Dedebaba'nın kendisinin kaleme aldığı hayat hikâyesinin nakşedildiği ilk mezar taşı günümüze ulaşmamıştır. Ancak taştaki bilgiler Dergâh'taki bir levhaya işlenmiş ve daha sonra Filibeli Ahmed Mehdî Baba tarafından *Dîvân'a* eklenmiştir. Bedreddin Noyan tarafından kaleme alınan *Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevîlik* adlı eserde de levhanın içeriği alıntılanmıştır.¹²

Mehmed Ali Hilmi Dedebaba, postnişinliği döneminde Şahkulu Sultan Dergâhı çevresinde birçok imar faaliyetinde bulunmuştur. Namazgâh, çeşme, sofa inşa ettirerek Dergâh'ı genişletmiş ve daha işlevsel bir hâle getirmiştir.¹³ Dergâh'a bir de kütüphane yaptırmıştır; ancak 1925'te tekkelerin kapatılması ile kütüphane, içerisindeki değerli yazma eserlerle birlikte bakımsızlıktan harap olmuş, zamanla metrûk bir hâle gelmiştir.¹⁴ Hilmi Dedebaba nerede ise yeniden inşa ettirdiği Dergâh'ın giriş kapısına aşağıdaki tecdîd kitâbesini yazdırmıştır:

¹¹ Revnakoğlu Arşivi'nden aktaran Müfid Yüksel. Yüksel, 56.

¹² Bedri Noyan, *Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevîlik*, c. 1, (Ankara: Ardıç Yayınları, 1998).

¹³ Yüksel, 39. Hilmi Dedebaba Şahkulu Sultan Dergâhı'na yaptırdığı tadilat ve çevresinde kurdurduğu bağ ve bahçelerden dolayı Dergâh'ın ikinci bânisi olarak zikredilir. Bkz. Abdullah Uçman, "Mehmed Ali Hilmi Dedebaba," *Türkiye Diyanet Vakfı İslam ansiklopedisi*, c. 28, (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2003): 440.

¹⁴ Yüksel, 41.

*Gelüp bu hân-gâha sıdk ile âşık ibâdet kıl
Hevâ-yı nefsinî terkeyleyüp kesb-i saâdet kıl
Eger olmak dilersen hâl-i hayretten hulûsâne
Makâm-ı Hazret-i Şâhkulu Sultân'ı ziyaret kıl*

Dergâh'ın haziresinde bulunan mezar taşlarında da kitâbeleri bulunan Mehmed Ali Hilmi Dedebaba, yenilediği binalara tarih düşmüştür. Bu kitâbelerin bir kısmı günümüze ulaşmamakla birlikte bir kısmı *Dîvân'* da yer almaktadır.

Tasavvuf eğitimi yanında medrese eğitimi de alan Mehmed Ali Hilmi Dedebaba'ya ait üç eser tespit edilmiştir: *Dîvân*, *Kâşifu'l-Esrâr Reddiyesi* ve *Mehmed Ali Hilmi Dedebaba Erkânnâmesi*.¹⁵ *Kâşifu'l-Esrâr Reddiyesi*, Harputlu İshak Hoca olarak bilinen zâtn Bektaşîlik aleyhine yazdığı *Kâşifu'l-Esrâr ve Dâfi'ul-Esrâr* adlı esere reddiyedir. *Mehmed Ali Hilmi Dedebaba Erkânnâmesi* ise adından da anlaşılacağı üzere dervişlerin uymaları gereken kuralları anlatan 15 yapraklık bir risâledir.¹⁶

Hilmi Dedebaba hazretlerinin en çok bilinen eseri olan *Dîvân*, vefatından sonra Merdiven Köyü Tekkesi aşçısı ve aynı zamanda Hilmi Dedebaba'nın hulefâsından olan Filibeli Ahmed Mehdî Baba¹⁷ tarafından kitap hâline getirilerek 1909 tarihinde İstanbul'da bastırılmıştır. *Dîvân'*ın mezkûr matbu nüshası dışında bilinen iki yazma nüshası daha vardır. Nüshalardan birisi bizzat Hilmi Dedebaba'nın el yazısı ile olan, diğeri ise Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi Yazmaları arasında bulunan nüshadır. Bedri Noyan, kendisine intikal eden Hilmi Dedebaba'nın el yazısı ile olan nüshayı esas alarak *Dîvân'*

¹⁵ Yüksel, 111.

¹⁶ Söz konusu risâle Müfid Yüksel tarafından tıpkıbasımı ile birlikte Latin harfleriyle yayınlanmıştır. Bkz. Yüksel, 151-191.

¹⁷ Filibeli Ahmed Mehdî Baba hakkında geniş bilgi için bkz. Yüksel, 112.

1986 yılında Latin harfleriyle yayınlamıştır.¹⁸ Bu iki nüsha ile matbu nüsha arasında bazı farklılıklar olup, elinizdeki çalışmada mezkûr matbu nüsha dikkate alınmıştır. Gazel, kaside, murabba, müstezat, muhammes, müseddes, muaşşer, mersiye, kıta, müfred, beyit ve tarih düşme tarzında şiirleri ihtiva eden *Dîvân* Elif-ba sırasına göre tertip edilmiştir. Dede Baba'nın *Hilmî* mahlası ile yazdığı nefeslerinden bazıları bestelenerek tekke ve dergâhlarda okunmuş ve hâlen de okunmaya devam etmektedir.

Bektaşî tarîkatine "Tarîk-i Nazenîn" diyenler bu "Nazenîn" ibaresini en yüksek mânâda, son dönemde temsil etmiş şahsiyetin Hilmi Dede Baba hazretleri olduğunu teslim ederler. Gerek nefeslerinden gerek kendilerini görmek şerefine erenlerden dinlediğimiz hatıraları ile *İnsân-ı Ekmel* olduğuna inandığımız Dede Baba hazretleri, Hazret-i Hünkâr'ın yolunda Pîr'ini her mânâsı ile büyük bir kudret ve dirayetle temsil ederek, nice kâmil kimseler yetiştirmiş ve yetmiş nice kâmiller de bu sems-i hakîkati görüp teslim olmaktan kendilerini alamamışlardır. Cumhuriyet sonrası bazı Bektaşî yazarların Hilmi Dede Baba hakkında "müteşerri" gibi ifadelerini küçümseme makâmında kullanmaları oldukça üzücüdür. Hazret'in hem şeriati çok iyi bilmesi hem de tarîkatin usûlünü büyük bir titizlik ve ciddiyetle devam ettirmesi bazı kimselere ağır gelmiş olsa gerek. Ziya Paşa'nın dediği gibi "*Rencîde olur dîde-i huffâş ziyâdan...*"

Dîvân-ı Hazret-i Hilmi Dede Baba, şiir formunda ilâhî nefhalar, vâridât adı verilen Rabbânî ilhamlardır. Fesâhat ve belâgât ehli, lisânuna; ârifler, nâzenin irfânına; âşıklar da meveddet ummânının bu kelâmlardaki cevelânlarına hayran kalırlar. Böylesi bir hazineyi ilk kez derleyip yayınlayarak bize ulaştıran Filibeli Mehdî Baba hazretlerinin rûhu şâd olsun.

*Dîvân'*ın günümüz insanına ve gelecek nesillere ulaşması hizmeti bu kez Revak Kitabevi'ne nasip olduğu için Allah'a şükrediyoruz. Böyle

¹⁸ Bedri Noyan'ın yayına hazırladığı bu nüsha Şahkulu Sultan Külliyesini Koruma Onarma ve Yaşatma Derneği tarafından 1986 yılında yayınlanmıştır.

bir hizmetin îfâsına candan tâlip olan Gülbeyaz Karakuş'a, tashih aşamasında ve lgatçenin hazırlanmasında desteğini esirgemeyen Arzu Meral'e, Hilmi Dede­baba hayranlarından biri olarak te­şekkr eder, hem kendilerinin hem de muhterem okuyucularımızın Hazret'in safa nazarlarına mazhar olmalarını Cenâb-ı Hakk'tan niyâz ederim.

Bende-i Âl-i Abâ
Kahraman Özkök

1 Mart 2012
skdar

Merdivenköyü'nde Şahkulu dergâhında medfûn
Dergâh-ı şerîf-i mezkûr post-nişîni ve bânî-i sâni

**EL-HÂCC MERHÛM MEHMED ALÎ
HİLMÎ DEDEBABA'NIN DÎVÂNİ**

Merhûm müşarûn ileyhin
muhtasaran terceme-i hâlini dahi muhtevîdir.

Merhûm müşarûn ileyhin tezkîr-i nâmıyla şâdî-i rûhuna vesîle ve
erbâb-ı itkâne bir tuhfe-i fakîrâne olmak üzere dergâh-ı
şerîf-i mezkûrun aşcılık hizmetiyle müşerref olan
Ahmed Mehdî Baba ma'rifetiyle tab' edilmiştir.¹⁹

Uhuvvet Matba'ası
Dersâadet: Bâb-ı Âlî Caddesi Numero: [...]
1327

¹⁹ 1327 (1909/1910) senesinde basılan *Divân*'ın kapağı: Merdivenköy Şahkulu Dergâh'ında defnedilmiş, dergâhın post-nişîni ve ikinci kez bina ettiren merhum el-Hâcc Mehmed Ali Hilmi Dedebaba'nın *Dîvân*'ı. Merhumun kısa biyografisini de içermektedir. Merhumun ismini yâd etmekle rûhunun şâd olmasına vesile ve sadık kimselere de mütevâzı bir hediye olmak üzere Dergâh'ın aşcılık hizmetiyle müşerref olan Ahmed Mehdî Baba tarafından yayınlanmıştır. İstanbul: Uhuvvet Matbaası, Bâb-ı Âlî caddesi No: [...], 1327 (1909/1910).

İFÂDE²⁰

Dersaâdet'de Nerdibân karyesinde kâin Şahkulu Sultân dergâh-ı şerîfi post-nişîni iken irtihâl-i dâr-ı bekâ eden Mehmed Ali Hilmi Dedebara'nın hâl-i hayâtlarında aşcılık hizmetiyle müşerref bulunduğum münâsebetle nazm ve inşâd buyurmuş oldukları bazı eş'âr-ı ârifâneyi kayd ü zapt etmiş idim.²¹

Merhûm müşârun ileyhin tezkîr-i nâmıyla şâdî-i rûhuna vesîle ve erbâb-ı itkâne bir tuhfe-i fakîrâne olmak ve bu sûretle de bir hizmet-i şerîfini ihrâz eylemek üzere işbu eser-i âlîyi neşr ü ithâfa vesâtet eyledim. *Ve minallâhi't-tevfik.*²²

*Her mısra '-i ârifânesinde
Bir lem 'a-i ma 'rifet celîdir²³
El-hakk şu bedâyi '-i kemâlât²⁴
Enfâs-ı²⁵ Muhammed ve Ali'dir
[Ahmed Mehdî Baba]*

²⁰ *İfâde*: Önsöz.

²¹ İstanbul'da Merdivenköy'de bulunan Şahkulu Sultan Dergâh'ı post-nişîni iken göçmüş olan Mehmed Ali Hilmi Dedebara'nın aşcılığını yapmakla müşerref olduğum sıralarda söylemiş oldukları bazı ârifâne şiirleri kaydetmiştim.

²² Merhumun ismini yâd etmekle rûhunun şâd olmasına vesile, sadık kimselere mütevâzı bir hediye olması ve böylece hizmetini edâ edebilmek üzere bu değerli eserin yayınlanmasına aracılık ettim. Başarı Allah'tandır.

²³ *Bir lem 'a-i ma 'rifet celîdir*: Mârifetin bir parıltısı görünür.

²⁴ *Bedâyi '-i kemâlât*: Olgunluğun güzellikleri.

²⁵ *Enfâs*: Nefes'in çoğulu.

Merhûm müşârun ileyhin hâl-i hayâtında yazup mahfûz ve seng-i mezârına da mahkûk bulunan terceme-i hâli ber-vech-i zîr telhîs ve derc olundu:²⁶

Merhûm müşârun ileyh Mehmed Ali Hilmi Dede-baba hazretleri Dersaâdet’de Sultanahmed civârında Güngörmez Mahallesi’nde bin iki yüz elli sekiz târîhinde kadem-nihâde-i âlem-i şühûd olmuştur. Pederleri mahalle-i mezkûre imâmı Nûri Efendi, vâlideleri de Emine Bacı’dır. Ebeveyn-i merhûm müşârun ileyh bin iki yüz yetmiş târîhinde mezkûr dergâh-ı şerîfde post-nişîn-i irşâd olan el-Hâcc Hasen Baba hazretlerinden ikrâr aldıkları gibi Hazret-i merhûm dahi hidmet-i Hânedân-ı Ehlibeyt ile me’lûf olmak emeliyle cân ü cisimlerini bu dergâh-ı feyz-iktinâha vakf eylemişlerdir. Bin iki yüz yetmiş üç târîhinde Hacı Hasen Baba hazretlerinden erkân-ı Ehlibeyt üzere ikrâr almış ve rehberleri Aşçı Ali Baba hazretleri olmuştur. Bin iki yüz yetmiş dört târîhinde müşârun ileyh Hacı Hasen Baba’nın vukû’-i irtihâli üzerine yerine Ali Baba post-nişîn oldu. Müşârun ileyh Ali Baba’nın bin iki yüz seksen târîhinde dâr-ı bekâyâ rihlet eylemesiyle post-i reşâdetlerine cümle muhibbânın intihâbıyla merhûm müşârun ileyh Mehmed Ali Hilmi Dede-baba hazretleri ku’ûd edilmiş ve sene-i mezkûrede Pîrimiz Kutb-i Âlem Matla’-i füyûzât-ı Nebî-i Muhterem Hacı Bektâş Velî *kuddise sırruhu’l-celî* efendimiz hazretlerinin dergâh-ı sa’âdet-iktinâhlarına rû-mâl ve ol vakt post-nişîn-i Hazret-i Pîr olan sâhib-i dîvân Turâbî Hacı Ali Dede-baba hazretlerinden sırr-ı tecerrüde mazhariyyet sûretiyle nâil-i feyz ü kemâl olmuşlardır. Rehberleri türbedâr Hacı Mehmed Tâhir Baba hazretleri bulunmuştur. Ba’dehu makâm-ı reşâdetlerine avdet ve îfâ-yı hizmetle bin iki yüz seksen altı târîhinde yine dergâh-ı Hazret-i Pîr’e azîmet ve makâm-ı âlî-i reşâdetde bulunan Selanik’li Hacı Hasen Dede-baba hazretlerinden erkân-ı Ehlibeyt üzere hilâfet erkânına dehâlet eylemişlerdir. Rehberleri türbedâr

²⁶ Merhumun hayatta iken yazdığı ve mezar taşına da işlenmiş olan hayat hikâyeleri aşağıda özetlenmiştir.

Mehmed Yesârî Baba hazretleridir. Beyt-i âtî ile tahmîd-i Zü'l-Celâl buyurmuşlardır.²⁷

*Hamdülillâh devrim itmâm eyleyüp devrânededen
Pîr'im ihsân etdi doğdum Hilmî dört kez ânededen*

Merhûm müşârun ileyh hayr-himmet alarak makâm-ı reşâdetlerine avdetlerinde dergâh-ı şerîfin muhtâc olduğu ba'zı tevsî'ât ve ta'mîrâta teşebbüsle muvaffak bi'l-hayr olmuşlardır. Merhûm müşârun ileyh'in terceme-i hâllerinin tahrîri bin iki yüz seksen yedi sene-i hicriyyesi Cemâziye'l-Evvel'inin dokuzuncu gününe müsâdifdir. Bunun hıfzıyla makâm-ı reşâdetlerinin hîn-i ta'mîrinde münâsib bir mahalle vaz'ı vasiyyet-i aliyyeleri iktizâsındandır. Bin üç yüz yirmi beş sene-i

²⁷ Mehmed Ali Hilmi Dede Baba hazretleri İstanbul, Sultanahmet civarında Güngörmez mahallesinde 1258 (1842) yılında dünyaya gelmiştir. Pederleri adı geçen mahallenin imamı Nûri Efendi, vâlideleri de Emine Bacı'dır. Peder ve vâlideleri 1270 (1853) tarihinde Dergâh'ta post-nişîn olan Hasan Baba hazretlerinden ikrâr aldıkları gibi, Hazret-i Merhum da Hânedân-ı Ehlibeyt'e hizmet emeliyle kendilerini bu dergâha vakfetmişlerdir. 1273 (1856) tarihinde Hacı Hasan Baba hazretlerinden erkân-ı Ehlibeyt üzere ikrâr almış ve rehberleri Aşçı Ali Baba hazretleri olmuştur. 1274 (1857) tarihinde Hacı Hasen Baba'nın irtihâli üzerine yerine Ali Baba post-nişîn oldu. Ali Baba 1280 (1864) tarihinde göçünce, posta muhibbanın seçimiyle merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba hazretleri geçmiştir. Aynı sene Pîrimiz Hacı Bektaş Velî *kuddise sirruhu'l-celî* efendimiz hazretlerinin dergâhına yüz sürerek o vakit Hazret-i Pîr'in post-nişîni olan Turâbî Hacı Ali Dede Baba hazretlerinden, evlenmeyerek tarîkate hizmet etmek sırrına mazhariyet ile, feyz ve kemâle ulaşmışlardır. Rehberleri türbedar Hacı Mehmed Tahir Baba hazretleri olmuştur. Ardından makâmlarına dönerek hizmete devam etmişler ve 1286 (1869) tarihinde yine dergâh-ı Hazret-i Pîr'e giderek irşâd makâmında bulunan Selanik'li Hacı Hasan Dede Baba hazretlerinden Ehlibeyt erkânı üzere hilâfet almışlardır. Rehberleri türbedar Mehmed Yesârî Baba hazretleridir. Aşağıdaki beyitle Allah'a hamd etmişlerdir.

hicriyyesi Zî'l-hicce'nin sekizinci günü bu âlem-i fânîden rihlet ve azm-i bâr-gâh-ı ahadiyyet eylemişlerdir. *Rahmetullâhi aleyh.*²⁸

²⁸ Merhum himmet alarak makâmlarına döndüklerinde Dergâh'ın ihtiyacı olan bazı tamirat ve genişletme işlerini tamamlamışlardır. Merhumun hayat hikâyesi 1287 (1870) senesi Cemâziye'l-Evvel'in dokuzuncu günü yazılmıştır. Saklanması ve makâmlarının tamiri sırasında münasip bir yere konulması vasiyetleri gereğidir. 1325 senesi Zilhicce ayının sekizinci günü (12 Ocak 1908) bu âlemden ayrılmışlardır.

Bismillâhirrahmânirrahîm

Bâbu'l-Elif {1}

Yâ Rabb bi-hakk-ı sûre-i *Yâ-Sîn* vü *Kâf-Hâ*²⁹
Yâ Rabb bi-hakk-ı *Fâtîha* vü *Nûn* vü *hel etâ*³⁰

Azvâ-i nûr-i mihrin³¹ ile zinde kıl dilim³²
Esrâr-ı³³ aşk-ı pâk ile *ve'l-leyli ve'd-duhâ*³⁴

Ebrû-yi³⁵ hatt-ı yâre kıl öz âşinâ beni
Yâ Rabb bi-hakk-ı sırr-ı *Elif Lâm Mîm Râ*³⁶

Ezkâr-ı³⁷ şükr ü hamd ola her bir işim müdâm³⁸
İhsân ü lûtf-la kıldın bana atâ³⁹

²⁹ *Yâ-Sîn* vü *Kâf-Hâ*: Yâsin ve Meryem sûrelerine işâret edilmektedir.

³⁰ *Fâtîha vü Nûn vü Hel etâ*: Fâtîha, Kalem ve İhsân sûrelerine işâret edilmektedir.

³¹ *Azvâ-i nûr-i mihr*: Güneşin aydınlık nûru.

³² *Dil*: Gönül.

³³ *Esrâr*: Sırlar.

³⁴ *Ve'l-leyli. Ve'd-duhâ*: Leyl ve Duhâ sûrelerine işâret edilmektedir.

³⁵ *Ebrû*: Kaş.

³⁶ *Elif Lâm Mîm Râ*: Ra'd sûresine işâret edilmektedir.

³⁷ *Ezkâr*: Zikirler, söylemeler.

³⁸ *Müdâm*: Devam eden, sürekli, dâim ve bâkî olan.

³⁹ *Atâ*: Bağışlama, ihsân.

Yâ Rabb bi-hakk-ı âyet-i *Mâ-kâne Muhammed*⁴⁰
Âl-i Ali'den⁴¹ etme beni bir nefes cüdâ⁴²

Yâ Rabb bi-hakk-ı se Muhammed⁴³ ü çâr Ali⁴⁴ İmâm
Makbûl-i dergeh olam ben de dâimâ

Yâ Rabb bi-hakk-ı dü Hasen⁴⁵ ve yek Hüseyin⁴⁶ ile
Gûyâ⁴⁷ kıl öz zebânımı⁴⁸ her demde Rabbenâ

Yâ Rabb bi-hakk-ı Câfer ü Mûsî-i⁴⁹ rûh-i pâk
Rûz-i cezâda⁵⁰ şefî⁵¹ olalar olar bana

⁴⁰ *Mâ-kâne Muhammed*: Ahzâb sûresinin 40. âyetine işâret edilmektedir.

⁴¹ *Âl-i Ali*: Hazret-i Ali'nin âilesi.

⁴² *Cüdâ*: Ayrı.

⁴³ *Se Muhammed*: Üç Muhammed: Hazret-i Muhammed Mustafa, Hazret-i Muhammed Bâkır, Hazret-i Muhammed Mehdî.

⁴⁴ *Çâr Ali*: Dört Ali: Hazret-i Ali ibn Ebî Tâlib, Hazret-i Ali Zeyne'l-Âbidîn, Hazret-i Aliyyü'r-Rıza, Hazret-i Ali en-Nakî.

⁴⁵ *Dü Hasen*: İki Hasen: Hazret-i Hasenü'l-Müctebâ, Hazret-i Hasenü'l-Askerî.

⁴⁶ *Yek Hüseyin*: Bir Hüseyin: Hazret-i Hüseyin ibn Ali.

⁴⁷ *Gûyâ*: Söyleyen, söyleyici.

⁴⁸ *Zebân*: Dil, lisan.

⁴⁹ *Câfer*: Hazret-i Câfer-i Sâdık. *Mûsî-i Kâzım*: Hazret-i Mûsâ Kâzım.

⁵⁰ *Rûz-i cezâ*: Kıyamet günü, haşir günü.

⁵¹ *Şefî*: Şefâatçi.

Yâ Rabb bi-hakk-ı çehâr-deh⁵² ma‘sûm-ı Ehlibeyt
Mir‘ât-ı⁵³ derûnum et anlarla pür-cilâ

Evsâf-ı hüsn-i cemâl-i⁵⁴ nebî vü velî
Bulsun sözümün evveli bunlarla intihâ⁵⁵

Gavvâs-ı bahr-i aşk⁵⁶ olup izhâr edem nice
Yâ Rabb nazm-ı lü‘lü⁵⁷ mercân bî-bahâ⁵⁸

Yâ Rabb bi-hakk-ı Sûre-i Kevser bu *Hilmî’yi*
Kandır şerâb-ı aşk ile ver neş’e-i bekâ⁵⁹

⁵² *Çehâr-deh*: On dört.

⁵³ *Mir‘ât*: Ayna.

⁵⁴ *Evsâf-ı hüsn-i cemâl*: Cemâl güzelliğinin vasıfları, sıfatları.

⁵⁵ *İntihâ*: Sona erme.

⁵⁶ *Gavvâs-ı bahr-i aşk*: Aşk denizinin dalgıcı.

⁵⁷ *Lü‘lü*: İnci.

⁵⁸ *Bî-bahâ*: Paha biçilemeyecek kadar değerli.

⁵⁹ *Bekâ*: Devam, bâkîlik.

Bâ-i *bismillâhirrahmânirrahîm*den ibtidâ⁶⁰
Ders alup Pîrimden etdim râh-ı aşka⁶¹ iktidâ⁶²

Nokta-ı *bâ'* dır tarîk-i sırr-ı feyz-i müstakîm⁶³
Şehr-i ilmin şâhıyım dedi *Ali bâbuhâ*⁶⁴

Aşk bir genc-i hakîkatdir⁶⁵ muhabbet cevheri
Ma‘den-i Şebbîr ü Şübber⁶⁶ cân olur kıymet ana

Hazret-i Zeyne'l-Abâ'nın mâh⁶⁷ ü gün bir zerresi
Vech-i *yehdillâhu li-nûrihi* oldur *men yeşâ*⁶⁸

Kible-i râh-ı hakîkat reh-nümâ-yı râh-ı dîn⁶⁹
Hazret-i Bâkır ü Câfer Mûsî-i Kâzım Rızâ

⁶⁰ *İbtidâ*: Başlama, başlangıç, en önce.

⁶¹ *Râh*: Yol, meslek, usûl, tarîk.

⁶² *İktidâ*: Tâbî olma, uyma.

⁶³ *Müstakîm*: Doğru, düz.

⁶⁴ *Ali bâbuhâ*: Ali onun kapısıdır. "Ben ilmin şehriyim, Ali de onun kapısıdır." hadîs-i şerîfine işâret edilmektedir.

⁶⁵ *Genc-i hakîkat*: Hakikat hazinesi.

⁶⁶ *Şebbîr ü Şübber*: Hazret-i Hasan ve Hazret-i Hüseyin.

⁶⁷ *Mâh*: Ay.

⁶⁸ "*Yehdillâhu li-nûrihi men yeşâ*: Allah dilediği kimseyi nûruna iletir." Nûr sûresinin 35. âyetine işâret edilmektedir.

⁶⁹ *Reh-nümâ-yı râh-ı dîn*: Din yolunu gösteren, rehber, delil.

Şâh Takî vü bâ-Nakî'nin hâk-i pâyi devleti⁷⁰
Tûtüyâ-bahşâ-yı ferdir⁷¹ çeşm-i câna⁷² dâimâ

Hamdülillâh Askerî'nin askeri olduk bugün
Şâhımız Mehdî-i devrândır veliyy-i sâhib-livâ⁷³

Menzil-i tecrîde⁷⁴ erdim hırs-ı nefsim terkedüp
Hacı Bektâş-ı Velî'nin çâkeriyim⁷⁵ bî-riyâ⁷⁶

Âşık-ı sâdık olup aşkın yolunda şükür-kim
Hilmî cânım râhuna kılmaklığa geldim fedâ

⁷⁰ *Hâk-i pâyi devleti*: Ayağının tozu devleti.

⁷¹ *Tûtüyâ-bahşâ-yı fer*: Fer, kuvvet, parlaklık, süs veren sürme.

⁷² *Çeşm-i cân*: Can gözü.

⁷³ *Veliyy-i sâhib-livâ*: Sancak sahibi velî.

⁷⁴ *Menzil-i tecrîd*: Balım Sultan'ın mücerredlik erkânı ile, sıfat ve esmâdaki zıtlıklardan soyunup Zât'ta birleşme noktası.

⁷⁵ *Çâker*: Kul, köle, bende.

⁷⁶ *Bî-riyâ*: Riyasız, yalansız.

Eyledim nakd-i dili⁷⁷ bir meh-i ra‘nâya⁷⁸ fedâ
Şeb-i cemmde⁷⁹ uyanan ruhleri şem‘âya fedâ

Cevher-i aslım olan mâye-i cismim güheri⁸⁰
Leb-i la‘linde⁸¹ olan lü‘lü-i lâlâya⁸² fedâ

Andelîb-i dil ü cân⁸³ sahn-ı çemende⁸⁴ ey dost
Gül yüzünde açılan gonce-i zîbâya⁸⁵ fedâ

⁷⁷ *Nakd-i dil*: Gönül varlığı.

⁷⁸ *Meh-i ra‘nâ*: Güzel, lâtif ay.

⁷⁹ *Şeb-i cemm*: Cem gecesi.

⁸⁰ *Mâye-i cismim güheri*: Cismimin mayasının cevheri, aslı.

⁸¹ *Leb-i la‘l*: Kırmızı dudak.

⁸² *Lü‘lü-i lâlâ*: Cânânın neşesinden çıkan sevinç incileri veya cânânın *lâ lâ* (yok yok) diyerek yalnız kendi varlığının *var* olduğunu îlân etmesi ile ortaya çıkan irfân incisi.

⁸³ *Andelîb-i dil ü cân*: Gönül ve can bülbülü.

⁸⁴ *Sahn-ı çemen*: Bahçenin ortası, meydanı.

⁸⁵ *Gonca-i zîbâ*: Güzel gonca.

Cigerim kanlı kebâbı senin ey nergis-i mest
Cem vaslında olan sâkî-i sahbâya⁸⁶ fedâ

*Mâ hasal*⁸⁷ hûn-i⁸⁸ derûnumda olan nâfe-i dil⁸⁹
Çîn-i zülfünde⁹⁰ olan anber-i serâyâ⁹¹ fedâ

Hilmî'ya beslediğim ten kafesinde olsun
Tûtî-i tab'ım⁹² o kand-i leb-i hamrâyâ⁹³ fedâ

⁸⁶ *Sâkî-i sahbâ*: Şarap sunan.

⁸⁷ *Mâ-hasal*: Hâsıl olan, meydana gelen şey, netice.

⁸⁸ *Hûn*: Kan.

⁸⁹ *Nâfe-i dil*: Gönlün meydana getirdiği misk kokusu.

⁹⁰ *Çîn-i zülf*: Saçın kıvrımı.

⁹¹ *Anber-i serâyâ*: Sarayın güzel kokusu.

⁹² *Tûtî-i tab'ım*: Tabiatımın, huyumun papağanı.

⁹³ *Kand-i leb-i hamrâ*: Kırmızı dudaktaki tat.

Oldu gül-rûyün⁹⁴ görüp gülşende⁹⁵ gül hayrân sana
Andelîb-i gül⁹⁶ değil hayrân bütün devrân sana

Tarf-ı ruhsârında⁹⁷ reng-â-reng olup nakş-ı ezel
Bir besât-ı reng-i nev⁹⁸ olmuş şükûfestân⁹⁹ sana

Çîn-i zülf-i anberin düşdükce zilli¹⁰⁰ vechine
Hoş hayâl olmuş çemende sünbül ü reyhân sana

Reşkden¹⁰¹ sahrâya düşmüş meşk-i ehvâ-yı haten¹⁰²
Ol kadar zîbâ yaraşmış nergis-i mestân sana

Böyle hüsn-i endâmıla gördükde kadd-i nâzikin¹⁰³
Hakk için güftâra gelsün¹⁰⁴ kim demez cânân sana

Nakd-i hüsnün ver alup bend et kemend-i zülfüne
Îd-i vaslında¹⁰⁵ yeter bu *Hilmî* koç kurbân sana

⁹⁴ *Gül-rûy*: Gül yüz.

⁹⁵ *Gülşen*: Gül bahçesi.

⁹⁶ *Andelîb-i gül*: Gülün bülbülü.

⁹⁷ *Tarf-ı ruhsâr*: Yüzdeki bakış, görünüş.

⁹⁸ *Besât-ı reng-i nev*: Yeni bir renk zemini.

⁹⁹ *Şükûfestân*: Çiçek bahçesi.

¹⁰⁰ *Zill*: Gölge.

¹⁰¹ *Reşk*: Kıskanma, haset.

¹⁰² *Meşk-i ehvâ-yı haten*: Dâmâdın isteklerinin, hevesinin meşki.

¹⁰³ *Kadd-i nâzik*: Nâzik, servi boylu.

¹⁰⁴ *Güftâra gelmek*: Söz söylemek.

¹⁰⁵ *Îd-i vasl*: Kavuşma bayramı.

Âşik ol derdiyle yanup yakıla subh ü mesâ¹⁰⁶
Eriyüp şem‘-sıfat¹⁰⁷ hâsıl ede şevk ü ziyâ

Tuta bir mürşid-i cânân eteğin cân verüp
Erişe menzil-i maksûde kılup kesb-i bekâ¹⁰⁸

Kalb mir‘âtını pâk ede gubâr-ı kemden¹⁰⁹
Görüne kendine ol âyîneden nûr-i likâ¹¹⁰

Pâklıktan yite bir hâle ki sâfi dil olup
Her neye kılsa nazar görmeye Hakk’ dan mâ-adâ¹¹¹

Bezm-i aşk¹¹² içre görüp nazmımı derler *Hilmî*
Her sözün bir varak-ı hikmet-i gencîne-güşâ¹¹³

¹⁰⁶ *Subh ü mesâ*: Sabah akşam.

¹⁰⁷ *Şem‘-sıfat*: Mum gibi.

¹⁰⁸ *Kesb-i bekâ*: Devamlılık kazanmak.

¹⁰⁹ *Gubâr-ı kem*: Kötü toz.

¹¹⁰ *Likâ*: Görmek, kavuşmak.

¹¹¹ *Mâ-adâ*: -den başka.

¹¹² *Bezm-i aşk*: Aşk meclisi.

¹¹³ *Varak-ı hikmet-i gencîne-güşâ*: Hazine açan hikmetten bir yaprak.

FOTOĞRAFLAR

a. Dîvân'ın sahibi Mehmed Ali Hilmi Dede baba hazretleri.

Bezm-i aşk içre görüp nazmımı derler Hilmî
Her sözün bir varak-ı hikmet-i gencîne-güşâ

Her mısra'-i ârifânesinde
Bir lem'a-i ma'rifet celîdir
El-hakk şu bedâyi'-i kemâlât
Enfâs-ı Muhammed ve Ali'dir

[Ahmed Mehdî Baba]

REVAK
KİTABEVİ

